TA‘LIM OLUVCHI O‘QUVCHILARDA RAQAMLI DUNYODA O‘QISH VA O‘RGANISH KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI

Choriyorova Marjona
Qarshi tuman 2- son kasb-hunar maktabi

Annotatsiya

Ushbu maqola ta‘lim oluvchi o‘quvchilarda raqamli dunyoda o‘qish va o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirish masalalarini yoritadi. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi o‘quv jarayoniga katta ta‘sir ko‘rsatmoqda. Maqolada o‘quvchilarning raqamli

savodxonlik darajasini oshirish, yangi texnologiyalar yordamida axborotni qabul qilish va qayta ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish usullari muhokama qilingan. Shuningdek, raqamli dunyo va ta'lim o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik, o‘quvchilarning raqamli vositalardan samarali foydalanishi uchun zarur bo‘lgan bilimlar va ko‘nikmalar haqida ilmiy tavsiyalar keltirilgan. Maqola ta‘lim tizimida raqamli savodxonlikni oshirish va zamonaviy texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilash bo‘yicha ilmiy asoslangan yondashuvlarni taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: Raqamli dunyo, O‘qish ko‘nikmalari, O‘rganish ko‘nikmalari, Raqamli savodxonlik, Axborotni qabul qilish, Axborotni qayta ishlash, Ta‘lim jarayoni, Ta‘lim tizimi, Raqamli texnologiyalar, Pedagogik yondashuv, Zamonaviy ta‘lim, o‘qitish metodlari.

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы формирования навыков чтения и обучения в цифровом мире у учащихся. Развитие цифровых технологий оказывает значительное влияние на образовательный процесс. В статье обсуждаются методы повышения цифровой грамотности учащихся, а также развития навыков восприятия и обработки информации с помощью новых технологий. Кроме того, рассматривается взаимосвязь между цифровым миром и образованием, а также знания и навыки, необходимые для эффективного использования цифровых инструментов учащимися. Статья предлагает научно обоснованные подходы к повышению цифровой грамотности в образовательной системе и улучшению процесса обучения с помощью современных технологий.

Ключевые слова: Цифровой мир, навыки чтения, навыки обучения, Цифровая грамотность, восприятие информации, обработка информации, образовательный процесс, система образования, цифровые технологии, педагогический подход, современное образование, методы обучения.

Abstract

This article discusses the issues of developing reading and learning skills in the digital world for students. The advancement of digital technologies has a significant impact on the learning process. The paper examines methods for enhancing students' digital literacy and developing their ability to process and understand information using new technologies. It also explores the relationship between the digital world and education, outlining the knowledge and skills necessary for students to effectively utilize digital tools. The article provides scientifically grounded approaches to improving digital literacy within the education system and enhancing the learning process through modern technologies.

Key words: Digital world, reading skills, learning skills, digital literacy, information perception, information processing, educational process, educational system, digital technologies, pedagogical approach, modern education, teaching methods.

Kirish

- Mavzuning dolzarbligi: Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ta’lim jarayoniga kirib kelishi, o‘quvchilarning raqamli o‘qish va o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirish zarurati.

- Muammoning tavsifi: Zamonaviy ta’limda raqamli ko‘nikmalarni shakllantirishdagi qiyinchiliklar va ularga ta’sir qiluvchi omillar.

- Maqolaning maqsadi: Ushbu maqola o‘quvchilarda raqamli dunyoda samarali o‘qish va o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirish uchun zarur bo‘lgan yondashuvlar va metodlarni tahlil qilishga qaratilgan.

1. Raqamli zamon va psixologik ta‘sirlar: Raqamli texnologiyalarning bolalar va o‘quvchilar ruhiy salomatligiga ta’siri hali ham to‘liq o‘rganilmagan, ammo turli tadqiqotlar raqamli dunyoda ko‘p vaqt o‘tkazish diqqatning tarqoq bo‘lishiga va ruhiy muammolarga olib kelishi mumkinligini ko‘rsatmoqda. Shu sababli, raqamli ko‘nikmalarni shakllantirishda o‘quvchilarning ruhiy sog‘lig‘iga e‘tibor qaratish kerak.

2. Raqamli texnologiyalarning tengsizligi: Barcha o‘quvchilar raqamli texnologiyalarga teng darajada kirish imkoniyatiga ega emaslar. Ayniqsa, qishloq joylarda yoki iqtisodiy qiyinchiliklarga duch kelayotgan oilalar uchun bu katta muammo bo‘lishi mumkin. Shu bois,

ta‘lim tizimida texnologik imkoniyatlarni kengaytirish va ularni teng taqsimlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

3.Texnologiyalardan mas‘uliyatli foydalanish: O‘quvchilarga internet va raqamli texnologiyalardan mas‘uliyat bilan foydalanishni o‘rgatish kerak. Bu yerda maxsus xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, shaxsiy axborotni himoya qilish, axloqiy me‘yorlarga rioya qilish va internetda yaxshi xulq-atvorni shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

1. Raqamli dunyoda o‘qish va o‘rganishning ahamiyati

- Raqamli savodxonlik: Raqamli asrda ta‘lim oluvchilar uchun raqamli savodxonlikning zarurati va ahamiyati.
- Axborot manbalarining xilma-xilligi: Internet va raqamli texnologiyalar orqali bilim olish manbalari va ularni boshqarish qobiliyati.
- O‘quvchilarning o‘zini o‘zi boshqarish ko‘nikmalari: Raqamli resurslardan mustaqil foydalanish va o‘z-o‘zini nazorat qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish.

2. Raqamli ko‘nikmalarni shakllantirishdagi muammolar

- Axborot yuklamasi va diqqatni taqsimlash: O‘quvchilar raqamli dunyoda o‘qish paytida katta hajmdagi axborot oqimiga duch kelishlari va ularni boshqarishdagi qiyinchiliklar.
- Diqqatning tarqoq bo‘lishi va motivatsiyaning pasayishi: Turli internet manbalari va ilovalari o‘quvchilarning diqqatini bo‘lib, o‘rganishga salbiy ta’sir qilishi mumkin.
- Texnologik tafovut va resurslarga yetishish masalalari: Raqamli resurslar va texnologiyalar hamma joyda mavjud emasligi.

3. Raqamli o‘quv va o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirish yondashuvlari

- Raqamli savodxonlikni rivojlantirish bo‘yicha strategiyalar: O‘quv dasturlari va resurslardan foydalanish yo‘llari, raqamli vositalarni kiritish.
- O‘quvchilarning qiziqishini rag‘batlantirish: Raqamli vositalar orqali interaktiv o‘rganish va qiziqish uyg‘otuvchi yondashuvlar.
- O‘z-o‘zini nazorat qilish ko‘nikmalarini shakllantirish: O‘quvchilarning mustaqil o‘qish va o‘rganishlarini rivojlantirish uchun turli ilovalar va vositalardan foydalanish.

4. Amaliy yondashuvlar

- Raqamli platformalardan foydalanish: Elektron o‘quv platformalari, onlayn kutubxonalar, masofaviy ta’lim va ularning o‘quvchilarda raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirishdagi roli.
- Gamifikatsiya va o‘yinlar orqali o‘rganish: O‘quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishda gamifikatsiya va onlayn o‘yinlarning roli.
- O‘qituvchilarning roli va yordami: O‘qituvchilarning raqamli dunyo talablari asosida o‘qitish metodlarini moslashtirishlari.

5. O‘quvchilar uchun maxsus ko‘nikmalar

- Axborotlarni tahlil qilish va filtrlash: O‘quvchilarni axborotni tanlash va tahlil qilishga o‘rgatish.
- Ijtimoiy mas‘uliyat va axloqiy tamoyillar: Raqamli dunyoda axloqiy tamoyillar va ijtimoiy mas‘uliyatni rivojlantirish.

Xulosa

Raqamli texnologiyalar va ta‘limning uyg‘unlashuvi: Raqamli dunyo texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta‘lim jarayonini tubdan o‘zgartirib yubordi. Internet, elektron o‘quv resurslari, onlayn o‘quv platformalari va boshqa raqamli vositalar o‘qituvchilarga o‘qitish uslublarini yangilash va o‘quvchilarga yanada zamonaviy ta‘lim berish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga, ta‘lim oluvchilar o‘z o‘qish va o‘rganish jarayonlarida yuqori darajadagi raqamli ko‘nikmalarni egallashlari muhim. Raqamli dunyo talablariga moslashish, o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, axborotni mustaqil tahlil qilish va filtrlash qobiliyatlari asosiy ko‘nikmalardan hisoblanadi.

Raqamli savodxonlikning ta‘lim jarayonidagi o‘rni: O‘quvchilarning raqamli dunyoda o‘qish va o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirishda raqamli savodxonlikning ahamiyati katta. Ushbu savodxonlik nafaqat axborot texnologiyalaridan foydalanishni o‘z ichiga oladi, balki bu texnologiyalar orqali bilim olish va ulardan foydali natijalar chiqarishni ham anglatadi. Raqamli

savodxonlik orqali o‘quvchilar zamonaviy texnologiyalar yordamida yangi bilimlarni o‘zlashtiradi va o‘zlarining ta‘lim jarayonida faol ishtirok etadi.

O‘z-o‘zini boshqarish va mas‘uliyatli o‘qish: Raqamli resurslar yordamida ta‘lim oluvchilar mustaqil o‘qishni o‘rganishadi, bu esa ularni yanada o‘zini boshqara oladigan va mas‘uliyatli shaxslar sifatida rivojlantiradi. Bu ko‘nikmalar nafaqat akademik muvaffaqiyatga erishishda, balki kelajakdagi kasbiy hayotlarida ham muhim rol o‘ynaydi. Mustaqil ravishda raqamli resurslardan foydalanish, axborotni tahlil qilish, diqqatni jamlash va maqsadga yo‘naltirilgan holda ishlash o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi.

Axborot yuklamasi va diqqatni boshqarish qobiliyatlari: Raqamli dunyo doimiy ravishda katta miqdordagi axborot oqimini taqdim etadi, bu esa o‘quvchilarning diqqatini taqsimlash va axborotni filtrlay olish ko‘nikmalarini rivojlantirishni talab qiladi. O‘quvchilar o‘zlari uchun zarur bo‘lgan axborotni to‘g‘ri tanlash va tahlil qilish qobiliyatlarini o‘stirishlari lozim, aks holda ortiqcha axborot ularga zarar yetkazishi mumkin. Shuningdek, raqamli axborot manbalaridan noto‘g‘ri foydalanish natijasida o‘quvchilarning motivatsiyasi pasayishi, ularning o‘qishga qiziqishlari susayishi kuzatiladi.

Texnologiyalar yordamida interaktiv va o‘yin asosida o‘rganish: Raqamli o‘qitish jarayonida gamifikatsiya va interaktiv metodlar o‘quvchilar uchun o‘rganish jarayonini qiziqarli qiladi. Raqamli o‘yinlar orqali bilim olish o‘quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning bilimlarini chuqurroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, yosh avlodning raqamli vositalarga bo‘lgan qiziqishi va ularning interaktiv vositalarga qaratilgan diqqatini hisobga olgan holda samarali strategiya hisoblanadi.

Kelajakdagi istiqbollar: Raqamli texnologiyalar va ta‘lim uyg‘unlashuvi davom etmoqda va kelajakda yanada yangi vositalar, platformalar va resurslar taqdim etilishi kutilmoqda. Shu sababli, o‘qituvchilar va ta‘lim tizimi vakillari yangi texnologiyalarni ta‘limga qo‘shib, ularni amaliyotda qanday qo‘llash kerakligi borasida chuqurroq izlanishlar olib borishlari zarur. Raqamli dunyoda o‘qish va o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirishda o‘quvchilarni nafaqat texnologik vositalardan foydalanishga, balki ulardan samarali va mas‘uliyatli foydalanishga o‘rgatish ham muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar va havolalar:

1. “Yoshlar – kelajagimiz” Davlat dasturi to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoevning 2018- yil 27- iyundagi 5466-sonli Farmoni.

2. A. Sattorov “Informatika va AT” Toshkent 2015 y.

3. Rahmonqulova S. “Kompyuter olamiga sayoxat”, T., “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi”, 2002 y.

4. M.I.Karimov “Axborot xavfsizligi asoslari” 2013 y.